

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Cantos da Floresta (Forest Songs) : exchanging and sharing indigenous music in Brazil

Pucci, M.D.

Citation

Pucci, M. D. (2019, March 19). *Cantos da Floresta (Forest Songs) : exchanging and sharing indigenous music in Brazil*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/70037>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/70037>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/70037> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Pucci, M.D.

Title: Cantos da Floresta (Forest Songs) : exchanging and sharing indigenous music in Brazil

Issue Date: 2019-03-19

Samenvatting

Dit proefschrift presenteert het onderzoek dat ten grondslag heeft gelegen aan het project van reconstructie van inheemse liederen, *Rupestres Sonoros*, door de muziekgroep Mawaca (São Paulo), en de *Cantos da Floresta* tournee door het Amazone gebied in samenwerking met zes inheemse groepen. Het proefschrift bespreekt ook de resultaten van dit project, waaronder leerboeken, websites, workshops en nieuwe projecten die trachten licht te werpen op inheemse muzikale expressies.

Het eerste hoofdstuk geeft een overzicht van verschillende theoretische en praktische uitwisselingen met inheemse Braziliaanse muziek in het verleden. Dit historische kader is gebaseerd op observaties gemaakt door Europese veroveraars, geestelijken en ontdekkingsreizigers gedurende het koloniale tijdperk en op de verschillende manieren waarop Braziliaanse musici zijn omgegaan met inheemse muziek. Te beginnen met de romantische visie van de 'nobeles wilden' bij Carlos Gomes in zijn opera *Il Guarany*, gevolgd door de Nationalistische componisten zoals Villa-Lobos, Marlos Nobre, Guerra-Peixe en Sérgio de Vasconcellos die inheemse elementen in hun muziek gebruikten om een nationale identiteit te creëren. Vervolgens behandel ik Egberto Gismonti met zijn transformatieve contact met de Yawalapiti uit het Xingu reservaat en Caetano Veloso met zijn enthousiaste benadering van het antropofage tropicalisme waarbij hij een (niet geautoriseerde) samenwerking met een Juruna musicus uit de Xingu aangaat. Dan zijn er de vrije composities van etnomusicologen Kilza Setti en Priscilla Ermel, die hun veldwerk als inspiratie voor composities gebruikt hebben. De beroemde musicus Milton Nascimento wierp zich op als een voorvechter van de rechten van inheemse volkeren waarbij hij muziek gebruikte voor dit politieke doel. De metal band Sepultura was een ander voorbeeld van een baanbrekend project dat ontstond na een ontmoeting met een Xavante groep in hun dorp. Ik heb bijzondere aandacht besteed aan het pionierswerk van Marlui Miranda, die de rijkdom en diversiteit van de inheemse klankwereld onderzocht en gebruikte in haar goed onderbouwde muziekprojecten die haar esthetische en politieke engagement weerspiegelen. Het hoofdstuk wordt afgesloten met het originele experiment van etnomusicoloog Sá Brito waarin veldopnames van Mehinaku en Kayapó muziek worden gecombineerd met studio-interventies, en van Renata Rosa in samenwerking met Kariri-Xocó musici geïnspireerd door spirituele ervaringen.

Het tweede hoofdstuk beschrijft de richtlijnen van Mawaca en het artistiek-creatieve proces binnen de inheemse context—een proces van transitie, her-toeëigening en her-duiding van inheemse muzikale tradities. Mijn eerste contact met inheemse sonoriteiten was een arrangement van het antropofage lied *Koitxagareh*, dat jarenlang in het Mawaca repertoire was opgenomen. Dit lied stimuleerde mij om een MA in antropologie te behalen waarbij ik me vooral bezig heb gehouden met het catalogiseren, digitaliseren, vertalen en classificeren van de geluidsarchieven van het Paiter Surui volk, opgenomen door de antropologe Betty Mindlin. Deze studie leidde tot het *Rupestres Sonoros* project met Mawaca, gebaseerd op onderzoek

naar opnames van Txucarramãe, Paiter Surui, Ikolen-Gavião, Huni-Kuin, Kayapó en Pakaa-Nova volkeren, met een verbinding naar afbeeldingen van grotschilderingen in de archeologische vindplaatsen in de Serra da Capivara en Monte Alegre. De grafische voorstellingen werden getransformeerd in partituren—die vervolgens als inspiratie dienden voor musici van Mawaca om denkbeeldige ‘geluidschappen’ te creëren waarin de Paleo-indianen geleefd zouden kunnen hebben.

Dit project is opgenomen op CD en DVD in een van de laatste uitvoeringen van *Rupestres Sonoras* waarin ook elementen van Afro-Braziliaanse en Japanse klankwerelden zijn verwerkt. Vervolgens is Mawaca op tournee gegaan door het Amazone gebied met het project *Cantos da Floresta* waarin samenwerkingen zijn aangegaan met inheemse volkeren waaronder Paiter Surui, Ikolen-Gavião, Karitiana, Kambeba, Huni-Kuin en Bayaróá die ook gastoptredens hebben verzorgd in de concerten van Mawaca. De bedoeling van het laten optreden van inheemse musici was het re-creëren en her-duiden van de inheemse muziekwereld door nieuwe contexten van uitvoeringspraktijk. Door deze ervaringen te delen met een breder publiek hebben we geprobeerd nieuw licht te werpen op deze rijke culturen die zo droevig onderbelicht zijn. Voor ons waren deze ervaringen fundamenteel en hebben onze conceptie en beleving van muziek blijvend veranderd.

Deze ervaringen hebben ook geleid tot reflectie over het wijdverbreide gebrek aan kennis over de inheemse volkeren van Brazilië, wier cultuur en lot onzichtbaar zijn gemaakt. Deze onzichtbaarheid van inheemse leefwijzen roept op tot het creëren van meer projecten die inheemse culturen en volkeren in de schijnwerpers zetten, ook gezien de noodzaak de stereotypen van primitiviteit en rem op de ontwikkeling van het land te bestrijden.

Het derde hoofdstuk bespreekt de weerklank en gevolgen van deze reflecties, in de vorm van educatieve projecten met didactisch materiaal ten behoeve van docenten, alsmede workshops door het hele land, zodat docenten deze kennis weer kunnen verspreiden en het gat tussen academia en leken kunnen overbruggen. In dit hoofdstuk wordt ook het proces van culturele transformatie beschouwd, als bruggen, dialogen en wegen van interventie waarin inheemse mensen niet langer object van studie zijn maar hoofdpersonen in hun eigen geschiedenis van van re-existentie (Viveiro de Castro’s ‘resistentie met existentie’).

Het proefschrift gaat aldus over de reis van een podiumgang, het organiseren van interculturele activiteiten, het produceren van boeken, opnames en video’s die mij en Mawaca in een postmoderne context hebben getransformeerd in artiesten die trachten het bewustzijn betreffende de politieke problemen rond de inheemse volkeren in Brazilië te vergroten. Het doel van dit proefschrift is te tonen hoe muziek kan worden uitgevoerd en onderzocht door het “kannibaliseren” van kennis, door het consumeren van een wijd terrein van culturele bronnen, door het herkauwen en herontdekken van multiculturele muzikaliteiten